

Keskusteluaiheita Discussion papers

Heikki Hämäläinen - Sami Tuurna

TALOUSKEHITYKSEN TAUSTAA

No 40

11.06.1979

This series consists of papers with limited circulation, intended to stimulate discussion. The papers must not be referred or quoted without the authors' permission.

Talouskehityksen taustaa

Talouskehityksen yleiskuvaa on seuraavassa hahmoteltu keskeisten kokonaistaloudellisten aikasarjojen avulla. Taulukoiden perustana olevat aikasarjat ovat kootut helposti saatavilla olevista lähteistä.

Tavoitteena on ollut kasvualustan hahmottaminen pitkän aikavälin kehitysmahdollisuuksien arvioille. Tulevaisuuden ennakointi edellyttää kehityksen pitävää ankkurointia menneisyyteen. Historiallinen perspektiivi vaihtelee eri aikasarjojen kohdalla. Tämä ratkaisu seuraa omaksutusta mahdollisimman valmiin aineiston käytöstä.

Kaikki muuttujat ovat luonteeltaan kokonaistaloudellisia. Talouden osaluokittaisen kehityksen kuvaamiseen ei ole tässä yhteydessä menty. Aikasarjojen yhteydessä on mainittu kulloinkin käytetty lähde.

Taloukasvu ja työllisyys

Kansantalouden kasvutapahtumaa on havainnollistettu taulukossa 1. Kasvua on tarkasteltu viiden muuttujan, reaalityulon kasvun, väestömuutosten, työvoiman muutosten, asukasta kohti mitatun reaalityulon muutosten ja työntekijää kohti mitatun reaalityulon muutoksen avulla. Bruttokansantuote on korvattu aikavälinä 1926-1947 reaalitykantsantuotteen kehitystä kuvaavalla indeksillä.

Voimakkaaimman kasvun kaudet ajoittuvat toisen maailmansodan jälkeisiin kahteen vuosikymmeneen. Viisikymmenluvulla reaalityulo lisääntyi lähes viiden prosentin keskimääräistä vuosivauhtia. 1960-luvulla asukasta kohden mitattu reaalityulon keskimääräinen vuotuinen lisäys oli 4.4 %. Työntekijää kohden mitattu reaalityulon eli tuottavuuden nopea kohoaminen ajoittuu 1960-luvulle. 1950-luvulla huipentunut väestönlisäys on sittemmin hidastunut jatkuvasti tarkasteluajavälin loppua kohti. Tätä kehitystä ovat seuranneet työvoiman määrän muutokset. Työvoiman suhdan- neluonne näkyy työvoiman määrän kasvua kuvaavien lukujen vaihtelusta. Lyhyen aikavälin vaihteluiden ohella työvoiman määrän vaihteluita jyr- kentää siirtolaisuus. 1960-luvun lopulla tapahtunut suuri muuttoliike Ruotsiin näkyy tuon vuosikymmenen luvuissa. Väestönlisäyksessä havai- taan viisikymmenluvun poikkeuksen vahvistama aleneva kehityssuunta.

Taulukko 1. REAALITULON, VÄESTÖN JA TYÖVOIMAN KASVU

Aikaväli	Reaalityulon ¹⁾ kasvu %	Väestön ²⁾ kasvu %	Työvoiman määrän kasvu %	Reaalityulo/ asukas	Reaalityulo/ työntekijä (tuottavuus)
1926 - 30	2.1	0.8		1.3	
1930 - 40	2.0	0.7		1.3	
1940 - 50	3.7	0.8	0.3*	2.9	
1950 - 60	4.9	1.0	1.0	3.9	3.9
1960 - 70	4.8	0.4	0.3	4.4	4.5
1970 - 75	4.0	0.5	1.0	3.5	3.0
1970 - 78	2.8	0.4	0.4	2.4	2.4

1) Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpidon toimisto 3.3.1979. Pohjana käytetty reaalitykansantuotteen indeksia: vv. 1926-1947 nettokansantuotteen volyyymi-indeksi, vv. 1948-1970 bruttokansantuotteen volyyymi-indeksi (TKI).

2) Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpidon toimisto 3.3.1979. Pohjana käytetty keskiikäkiluvun kasvu %:a.

* 1948 - 50

Korjattaessa väestönmuutoksen luonnollista lisäystä siirtolaisuudella huomataan kaksi voimakkaan siirtolaisuuskauden jaksoa: toinen vuosisadan vaihteessa alkanut ja ensimmäisen maailmansodan päiviin ulottuva sekä myöhempi toisen maailmansodan jälkeen hitaana alkanut ja 60-luvulla voimistunut. Edellinen suuntautui pääosin Yhdysvaltoihin ja jälkimmäinen Ruotsiin. Paluumuuton kaudet ovat olleet voimakkaimmillaan 20- ja 30-luvun alussa.

Taulukko 2. VÄESTÖNMUUTOKSET JA SIIRTOLAISUUS¹⁾ o/oo

	Väestönmuutos (todellinen)	Siirtolaisuus (ulkomaille +)	Syntyneiden enemmyys (luonnollinen lisäys)
1851 - 55	6.2	+1.9	8.1
1856 - 60	6.8	-0.4	6.4
1861 - 65	10.8	+0.4	11.2
1866 - 70	-8.3	+1.5	-6.8
1871 - 75	15.6	-0.3	15.3
1876 - 80	14.9	-0.7	14.2
1881 - 85	13.9	-0.6	13.3
1886 - 90	15.0	-0.5	14.5
1891 - 95	9.8	+1.6	11.4
1896 - 1900	12.1	+1.7	13.8
1901 - 05	8.6	+4.6	13.2
1906 - 10	11.9	+2.4	14.3
1911 - 15	10.1	+2.0	12.1
1916 - 20	3.3	+0.8	4.1
1921 - 25	10.8	-1.2	9.6
1926 - 30	8.3	-0.6	7.7
1931 - 35	7.2	-1.0	6.2
1936 - 40	5.8	-0.6	5.2
1941 - 45	4.5	+1.1	5.6
1946 - 50	12.8	+2.8	15.6
1951 - 55	11.1	+1.5	12.6
1956 - 60	8.6	+1.7	10.3
1961 - 65	5.5	+3.0	8.5
1966 - 70	1.2	+4.8	6.0
1971 - 75	4.0	-0.4	3.6

1) Tilastollinen vuosikirja -77 taulu 32.

Taulukon 1 esittämä hitaan talouskasvun kausi 1926-40 liittyy aikaan, jolloin lain määräämä enin työaika oli 8 tuntia päivässä, 48 tuntia viikossa, johon kuului yksi vapaapäivä.

Taloudellinen kasvu kiihtyi vuodesta 1940 lähtien. Tämä trendi katkeaa kuitenkin öljykriisiin v. 1973. Reaalitulo asukasta kohti on seurannut melko tarkkaan reaalitulon kasvunopeutta, vaikka kasvuluvut aikavälinä 1926-40 eivät enää asukasta kohti olekaan samaa luokkaa kuin vastaavat reaalitulon kasvuluvut. Suuren lamakauden aiheuttama kasvun hidastuminen ja sotien välisen ajan voimakkaat kasvun vaihtelut näkyvät 1920- ja 1930-lukujen keskimääräiskasvulukujen pienytenä.

Ulkomaankaupan vaihtosuhte, oli epäedullinen vuodesta 1866 aina vuoteen 1950 eli keskimäärin tuontihinnat nousivat vientihintoja enemmän. Suhteellisesti ulkomaankaupasta maksettiin varsin korkea hinta. 1950-luvulla suotuisammaksi vaihtunut kehitys jatkui sittemmin nykypäiviin saakka.

Kansantaloutemme kilpailukykyä tuettiin vuosina 1945, 1949, 1957 ja 1967 suoritetuilla markan kansainvälisen arvon alennuksilla eli devalvaatioilla. Vuosien 1977 ja 1978 aikaisempia pienemmäksi jääneet devalvaatiot ja toisaalta teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn matala taso eivät enää jatkossa merkitse aikaisemmin koetun kaltaista kehitystä.

Taulukko 3.

VAIHTOSUHDE ¹⁾		DEVALVAATIO ²⁾	
Aikaväli			
1866 - 1900	77.29		
1900 - 1914	95.13		
1914 - 1926	82.46		
1926 - 1930	97.60		
1930 - 1940	92.64		
1940 - 1940	99.09	{ v. 1945:	75 %, 40 % ja 12.5 %
		{ v. 1949:	17.7 % ja 44.4 %
1950 - 1960	122.27	v. 1957:	39 %
1960 - 1970	122.18	v. 1967:	31.25 %
1970 - 1975	125.33		
1970 - 1978	125.67	{ v. 1977:	5.7 % ja 3 %
		{ v. 1978:	8 %

1) Oksanen, Heikki; Pihkala, Erkki: Suomen ulkomaankauppa 1917-49
Suomen Pankki, kasvututkimuksia VI, s. 116-119, indeksi 1938 = 100.

2) Suomen Pankin vuosikirjat: 1945, 1949, 1957, 1967, 1977 ja 1978.

Taulukon 4 luvut osoittavat kiinteiden investointien korkeata ja tasaista prosenttista osuutta bruttokansantuotteesta koko sotien jälkeisen ajan. Investointiaste on kohonnut tarkasteluaikavälinä vajaat neljä prosenttiyksikköä. Koska kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta ei ole saatavilla vertailukelpoisia lukuja ennen Suomen kansantalouden tilinpitolaskelmia, ei kasvun perustana olevien investointien merkitystä talouskasvulle voida täsmällisesti tilastolukujen perusteella arvioida. Suurin muutos on havaittavissa yksityisten investointien kohdalla, jossa nousu on ollut 50-luvun alusta yli 3 prosenttiyksikköä 25 vuoden aikana. Asuinrakennusinvestointien ja julkisten investointien prosenttinen osuus bruttokansantuotteesta ei ole muuttunut merkittävästi. Julkisten investointien osuus on sitä vastoin supistunut 70-luvulla.

Taulukko 4. BRUTTOINVESTOINNIT % BRUTTOKANSANTUOTTEESTA¹⁾

Aikaväli	Yksityiset investoinnit	Asuin- rakennus- investoinnit	Julkiset investoinnit	Yhteensä
1950 - 1955	20.64	6.32	4.56	31.52
1955 - 1960	20.22	5.45	5.35	31.02
1960 - 1965	21.33	5.70	5.12	32.15
1965 - 1970	19.47	5.55	5.22	30.24
1970 - 1975	23.36	7.00	4.56	34.92
1975 - 1977	23.86	6.95	4.44	35.25

1) Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964
1964-1977
sekä Heikkonen, Eero: Asuntopalvelukset Suomessa 1960-1965 Suomen
Pankki, Kasvututkimuksia III.

Kotimainen kysyntä

Edellä havaittiin kansantaloutemme suhteellisen korkea investointiaste. Tämän kehityskulun on mahdollistanut vastaavasti voimakas säästämisen lisääntyminen, joka ilmenee taulukosta 7. Kotimainen säästäminen on keskimäärin riittänyt investointien rahoitukseen 1960-luvun loppuun saakka. Vastakohtana tälle 1970-luvun alkupuoliskolla kirjattiin ennätyksellisiä vaihtotaseen vajeita, jotka kielivät kansantaloutemme velkaantumisesta ulkomaille. Tämä näkyy taulukosta 9.

Julkisen vallan kulutusmenojen kasvu on seurannut veroasteen kasvua. Tässä yhteydessä ei tarkemmin selvitetä onko verotuksen kiristyminen eli veroasteen kohoaminen johtanut julkisen hallinnon menojen lisääntymiseen vai onko julkisen vallan palvelujen kysynnän kasvu aiheuttanut puoles-

taan verotuksen laajenemisen. Olennaista on veroasteen neljännesvuosisadan mittainen jatkuva suureneminen. Sodan jälkeisestä rakennuskaudesta veroaste on kohonnut 29 %:sta maagisena pidettyyn 40 %:iin 1970-luvun lopulla.

Taulukko 5. JULKISEN SEKTORIN KULUTUSMENOT JA VEROTUS¹⁾

	Julkisen hallinnon menojen käyttö	Veroaste	Välittömien verojen osuus
1948 - 50	29.5	29.0	44.9
1950 - 60	31.0	29.0	48.5
1960 - 70	33.2	31.0	52.7
1970 - 75	37.5	35.6	59.4
1970 - 77	39.6	37.7	61.1

1) % BKT:stä (mh) käyvät hinnat.

Lähde. 1948-77: Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964 ja 1964-1977.

Julkisen talouden menojen kehitys on kulkenut saman suuntaisena verotuksen kehityksen kanssa. Kuten taulukosta 6 nähdään ei julkisen talouden kulutusmenojen kasvu ole ollut tasaista kaikissa menoryhmissä. Maanpuolustusmenot ja liikennettä palveleva toiminta ovat pysytelleet suhteellisesti saman suuruisina koko tarkastelujakson. Nopeimmin on suurentunut opetuksen ja terveydenhoidon osuus bruttokansantuotteesta.

Taulukko 6. JULKISEN TALOUDEN KULUTUSMENOJEN RAKENNE¹⁾

Ajanjakso	Yleinen hallinto	Maanpuolustus	Opetus	Terveystenhoito	Muut palvelukset	Liikennettä palveleva toiminta	Yhteensä
1948 - 50	3.3	1.4	2.6	1.5	1.0	1.0	10.7
1950 - 60	3.1	1.4	3.6	1.9	1.1	0.9	11.9
1960 - 70	3.5	1.6	4.6	2.9	1.1	0.9	14.7
1970 - 75	4.1	1.5	5.1	3.9	1.4	0.9	17.0
1970 - 78	4.3	1.6	5.4	4.1	1.6	0.9	17.8

1) Julkiset kulutusmenot käyttötarkoitusten mukaan %:na BKT:stä (th) käyvin hinnoin, Suomen Kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964, 1964-1977.

Sosiaalipalvelujen erät ovat kasvaneet tasaisesti. Vuonna 1939 säädettiin laki kansaneläkkeestä, joka astui voimaan vuosina 1942 ja 1949. 1949 alkoi lapsilisien maksaminen ja vuonna 1964 tuli käyttöön sairausvakuutusjärjestelmä. Työntekijäin eläkelait astuivat voimaan v. 1962. 1972 astui voimaan kansanterveyslaki. 1970-luvun puolivälin tienoilta lähtien on toteutettu peruskoulujärjestelmää. Myös yleisen hallinnon menot ovat kasvaneet 1960-luvulta lähtien jatkuvasti. Osasyynä tälle ilmiölle voidaan pitää hallinnossa maksettujen palkkojen yhtä suurta nousua kuin muissa - tuotantuvuuskehitykseltään edullisemmissa - kansantalouden osissa.

Kun verotus ja julkisen vallan kulutusmenot ovat lisääntyneet käsi kädessä, ei julkisen vallan säästäminen ole suhteellisesti lisääntynyt. Taulukon 7 esimerkkipuodet osoittavat vähäistä laskua julkisen vallan säästämisen osuuksissa suhteessa kansantuloon. Myös yksityisen säästämisen osuus on pysynyt ennallaan. Vakuutussäästäminen sen sijaan osoittaa kasvua. Tämä heijastaa eläke- ja sairausvakuutuslainsäädännön muutoksia.

Taulukko 7. SÄÄSTÄMINEN SEKTOREITTAIN¹⁾

Vuosi	Yksityisen sektorin vakuutus-rahastojen muutos	M ₂	Muu yksityinen säästäminen	Julkisen vallan säästäminen	Yhteensä
1950	0.9	5.1	3.8	12.9	22.7
1955	1.2	6.9	6.3	11.4	25.8
1960	2.2	6.8	2.8	12.4	24.2
1965	3.1	5.1	4.0	9.7	21.9
1970	3.0	6.7	5.5	10.8	26.0
1975	4.0	8.7	3.0	8.7	24.4

1) Kotimaisen nettosäästäminen sektoreittain suhteessa kansantuloon (%).

M₂ = yleisön hallussa oleva käteisraha + yleisön käteistalletukset pankeissa + yleisön aikatalletukset pankeissa

Verotuksen ja kotitalouksien säästämisen lisääntyminen näkyvät yksityisen kulutuksen osuuden vähenemisenä bruttokansantuotteesta. Taulukosta 8 nähdään yksityisten kulutusmenojen kehitys vuosina 1948-1977. Kulutusalttiudessa tapahtui laskua tultaessa 50-luvulle. Tämä kehityssuunta on kansainvälistä mallia seuraten sittemmin 1960- ja 1970-luvuilla vahvistunut.

Taulukko 8. YKSITYINEN KULUTUS

Ajanjakso	Kulutusmenojen ¹⁾ % osuus BKT:stä (mh)	Reaalinen ²⁾ kasvu per asukas
1948 - 50	64.0	6.2
1950 - 60	60.6	3.2
1960 - 70	56.2	4.6
1970 - 75	51.1	4.7
1970 - 77	51.1	3.0

1) Käyvin hinnoin, Lähde: Suomen Kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964, 1964-1977.

2) 1954 hinnoin, Lähde: Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpidon toimisto 3.3.1979. Pohjana käytetty keskiarvoiluvun kasvu 2:a ja Suomen Kansantalouden tilinpito vuosina 1948-1964, 1964-1977.

. Taulukon 8 mielenkiintoinen osa on asukasta kohti mitattujen reaalis-
ten kulutusmenojen kehitys. Kasvu aikavälillä 1948-50 kääntyy laskuun
1950-luvulla kiihtyäkseen uudelleen viideksitoista vuodeksi. 1970-
luvun loppuosa edustaa taas hidastuneen kasvun kautta.

Vaihtotase

Investointien tason ylittävä kotimainen säästäminen on nähtävissä vaihtotaseen ylijäämänä. Tällainen alikulutuksen kausi näkyy esimerkiksi vaihtotaseen keskimääräisenä ylijäämänä aikavälillä 1930-38. Vuosina 1950-60 kotimaisen kulutuksen reaalinen kasvu asukasta kohden oli hidas. Samana ajanjaksona vaihtotase oli taas ylijäämäinen. Muina tarkastelussa mukana olevina aikaväleinä vaihtotaseen alijäämäisyys näyttää kuuluneen Suomen kansantalouden kehitykseen tyypillisenä ilmiönä. Erityisen suuri alijäämä ajoittuu 1970-luvun alkuun.

Ajanjaksona 1950-60 vaihtotaseen ylijäämän taustalla voidaan nähdä vaihtosuhteen edullinen kehitys ja viennin volyymin voimakas kasvu. Yleinen hintataso nousi kuitenkin tuohon aikaan hyvin nopeasti. Näin vaihtotaseen ylijäämäisyyden kausi jäi väliaikaiseksi.

Taulukko 9. VAIHTOTASE

Aikaväli	Kauppataase ²⁾	Näkymättömien erien tase*	Vaihtotase ³⁾
	%		
1926 - 30	-2.5	+0.7	-1.8
1930 - 38	+3.2	+1.2	+4.4
1945 - 50	-1.8	+1.3	-0.5
1950 - 60	-0.4	+1.0	+0.6
1960 - 70	-2.2	+0.6	-1.6
1970 - 75	-6.0	+0.7	-5.3
1970 - 78	-3.3	+0	-3.3

1) %:a NKT:stä. Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpidon toimisto 3.3.1979.
Pohjana NKT (th) käyvin hinnoin 1926-1978.

2) Oksanen, Heikki; Pihkala, Erkki: Suomen ulkomaankauppa 1917-49, taulukko 1.
Finland's foreign trade 1860-1970, s. 116-119; ja 1970-78 Suomen virallisen tilasto 1 A, ulkomaankauppa. Tullihallitus.

3) 1926-38: Rossi, Reino: Suomen Pankin korkopolitiikka vuosina 1914-1938, Suomen Pankki, sarja B:12. Taulukko 5, Maksutase vuosina 1922-1938 s. 327.
1945-49: Tilastokatsauksia, tilastollinen päätoimisto, syys-lokakuu 1949, No 9-10, vaihtotase, s. 35 ja syys-lokakuu 1950, No 9-10 vaihtotase, s. 31.
1950-74: Suomen maksutaseen kehityslinjat vuosina 1950-1974, toim. Airikala, Reino; Sukselainen, Tuomas, Suomen Pankki A:41, liite 2 s. 97-107.
1974-78: Suomen virallinen tilasto 1 A, Ulkomaankauppa, Tullihallitus.

* Palvelusten tase + tuotannontekijätulot netto.

Vuosisadan alusta maailmankaupan ja Suomen vienti ovat kulkeneet samansuuntaisina. Poikkeuksen muodostaa 1930-luvun laman aika. Tuolloin kansainvälisen kaupan teollisuustuotteiden volyymi-indeksi aleni samanaikaisesti kun vientimme kasvoi. Ulkomaankauppapolitiikan suunta on ollut toisen maailmansodan jälkeisenä kautena aktiivisesti kaupan esteitä poistavaa. Efta-tullisopimuksen vaikutus näkyy vientilukujemme nousuna 60-luvulla samalla tavalla kuin EEC:n kanssa solmitun kauppasopimuksen vaikutus 70-luvulla. Samanaikaisesti on tehty Neuvostoliiton ja muiden ns. pienten SEV-maiden kanssa vapaakauppasopimuksia.

Taulukko 10. TAVAROIDEN VIENTI JA TUONTI (MAARAT)¹⁾

vuosi	vienti	tuonti	maailmankauppa
1866	6.2	5.1	-
1900	26.7	35.8	41* ²⁾
1913	49.7	55.9	72
1926	70.7	66.5	-
1930	70.0	66.6	100**
1935	97.3	69.7	83***
1940	31.0	88.0	-
1950	100.0	106.2	104
1955	158.1	194.0	144
1960	220.2	274.4	182****
1965	292.5	399.3	65 ³⁾
1970	428.8	594.2	100
1975	417.2	744.6	131
1978	588.1	639.4	152*

1) Oksanen, Heikki; Pihkala, Erkki: Suomen ulkomaankauppa 1917-1949, Suomen Pankin kasvututkimuksia VI s. 116-119.

2) Teollisuustuotteiden maailmankaupan 12 suurimman viejamaan volyyymi-indeksi 1900-1960 (1929 = 100), Lähde Maizels, Alfred: Growth & Trade, Cambridge 1970 s. 165.

* v. 1899

** v. 1929

*** v. 1937

**** v. 1959

3) Läntisten markkinatalouksien koko maailmankaupan volyyymi-indeksi 1965-1977. Lähde: Monthly Bulletin of Statistics, UN, January 1977 ja January 1979.

* v. 1977

Hintojen kehitys

1930-luvun lamakauden seurauksia lukuunottamatta on hintataso elinkustannusindeksillä mitattuna jatkuvasti noussut aikavälillä 1913-1978. Poikkeuksen tasaisesta hintojen kohoamisesta muodostaa vuosisadan alun muutos vuosina 1913 ja 1919 ja hyppäyksenomainen 50-luvun nousu. Raaka-aineiden ja raakaöljyn hintojen nousun seuraukset näkyvät verrattaessa vuosien 1970 ja 1975 hintatasoja taulukosta 11.

Taulukko 11. HINTOJEN KEHITYS

Vuosi	Kulutushinnat ¹⁾	Vientihinnat ²⁾	Korkotaso ³⁾
1913	9.3	9.7	5.95
1919	74.0	40.1	6.10
1926	110.4	95.3	7.50
1930	105.3	91.7	6.49
1935	93.0	76.3	4.00
1940	121.5	112.0	4.00
1950	922.7	973.0	6.07
1955	1076.7	1375.0	5.00
1960	1560.1	1725.0	6.75
1965	2012.7	1873.0	7.00
1970	2516.0	2711.0	7.00
1975	4436.3	5824.0	9.25
1978	6147.8	7184.0	7.58

1) KOP, Taloudellinen katsaus 1978-2, s. 27-28, elinkustannusindeksi, 1938 = 100.

2) Oksanen, Heikki, Pihkala, Erkki: Suomen ulkomaankauppa 1917-1949, Suomen Pankki kasvututkimuksia VI, s. 117-119 ja Suhdanne 1978:2, D15. 1938 = 100.

3) Suomen Pankki, vuosikirja 1957, alin diskonttokorko 1867-1957, vuosikeskimäärät. Suomen Pankki, vuosikirja 1977 SP:n soveltamia korkoja 1958-1977, liikepankkien keskuspankkilainan peruskorko, vuosikeskimäärät.

Palkat olivat sodan aikana sidotut muuhun hintakehitykseen. Jarruttavista toimenpiteistä huolimatta elinkustannusindeksi nousi 1944 kaksinkertaiseksi sotaa edeltäneeseen aikaan. Uusi selvä kohoaminen tapahtui vuoteen 1947 mennessä jolloin v. 1944 pisteluku oli kolminkertaistunut. Tämä oli seurausta palkkoihin myönnetystä täydestä hintojenkohoamiskompensaatiosta ja sitä vahvensi hidas tuottavuuden nousu.

1948-51 oli inflaatiovaihe, jonka aloitti n. 30 % ansiotason nousu jossa oli mukana lapsilisät sekä palkkojen indeksiehto. Elinkustannusindeksin nousun ehkäisemispolitiikka onnistui kuitenkin taittamaan kansainvälisen

hintatason kohoamisen hidastumisen myötä inflaatiokehityksen. Hidastumisen kausi jäi kuitenkin väliaikaiseksi. 50-luvun alun politiikkaan kuului hintakilpailua tukeva politiikka, jossa shokkituonnin avulla pyrittiin halvoilla tuontitavaroilla vaikuttamaan kotimaista hintatasoa madaltavasti. 1952-55 kausi oli vakaiden hintojen aikaa. Uusi inflaatiokausi ajoittuu vuoteen 1956-57. Vuosille 1958-61 oli tunnusomaista hintojen lievä nousu ja verraten nopea taloudellinen kasvu. Aikaan kuului hintasäännöstelystä luopuminen. Inflaatiokautta olivat vuodet 1962-67, jolloin kansantaloutemme joutui vaikeaan ulkoisen tasapainottomuuden tilaan. Tämä näkyy tuon ajan vaihtotaseen alijäämäisyytenä. Seurasikin 1967 devalvaatio. Ajanjakso 1968-70 tunnetaan vakauttamiskautena. Vakauttamisen tarkoituksena oli määrätietoisesti vaikuttaa devalvaation jälkihoitoon. Epäsuotuisa työllisyyskehitys varjosti nopean kasvun kautta 60-luvun lopussa. Muuttoliike Ruotsiin kiihtyi: yli 200000 suomalaista muutti maasta. Vuoden 1971 jälkeistä aikaa voidaan luonnehtia yleisesti inflaatiokaudeksi. Elinkustannusindeksin vuosittainen nousuvauhti alitti vasta vuoden 1978 alussa kymmenen prosentin rajan.

Kaiken kaikkiaan on hintojen kohoaminen aikavälillä 1913-1973 varsin huomiota herättävä. Korkotaso diskonttokorkotasolla ilmaistuna ei osoita samanlaista dramaattista kehitystä kuin hintojen muutos. Tämä omalta osaltaan ilmentää sen, että korkotasolla ei ole ollut merkittävää osaa maamme talouspolitiikassa viime vuosikymmeninä.